

הלכות שבת סימן דש צד באור הגולה

ו' הרמב"ם והרמב"ן
לדעת סוהר
ז' נמוקי יוסף בשם
הרי"ף
ה' רמב"ם

אחר שאינו רבו, אפילו עושה לדעת ישראל (יג) מותר, כל שאין שם אמירת ישראל, (יד) ובלבד שלא יהנה ישראל בשבת מאותה מלאכה. (טו) *ויש אומרים שכל שלא קבל עליו שבע מצות בני נח, בין דאינו יהודי גמור הוא אין רבו מזהר עליו, ולפי זה צרכי חולה שאין בו סכנה וכן צרכי מת ביום טוב ראשון מותר לומר להם לעשותו: הגה (טז) וכל עבד שמצוה על שבתתו, (יז) אסור לצאת בחותם שעשה לו רבו להראות בו שהוא עבדו, ואם הוא של טיט מותר לצאת בו כשפליי בצנארו (יח) אבל (ד) לא בכסותו, (יט) ובשל (ה) מפקת בכל ענין אסור (סו): ואם העבד עשה חותם לעצמו, אפילו בשל טיט (כ) בכל ענין אסור (המגיד פ"ט): **ב' ויהיבא דמחר העבד לעשות מלאכה לעצמו, (כא) אם אמר לה האדון שיעשה לעצמו ויזון עצמו ביום השבת, (כב) בין שהתנה עמו מבעוד יום, (כג) עושה הוא לצרכי מזונותיו, ובלבד בעצמה שלא**

באר היטב

הרמב"ם דאין מקלצין עבד וגר חושב כזה"ז. והשפחות אע"פ שקניות קנין עולם, כיון שאם רצו לבטל יוצאות לחרות, שמה דינן כשכיר פותי, רצ"ש, ענין טיט ומ"א דמקום שאין להם רשות לפי דיניהם להפיק עצמן בהמרת דתם, אסור גמור שיעשו מלאכה בשבת לישראל, עכנ"ג:

באר הלכה

רבו ואסור, וצריך עיון: * ויש אומרים שכל רבו, עין במשנה ברורה דלמשה יש להחמיר בפסבא הראשונה, כן כתב באליה רבה. ומכל מקום לענין ישראל אחר אפשר ויש לדון זה לספק ספקא: אחד, דשם הלכה בפשטא דאומרים הנה שהוא דעת הרמב"ם והרמב"ן והרב המורה, וגם דשם הלכה כהש"ח חולקין למעלה שדעתם נכפי מה שבאר העלת השבת והג"א (הסדר שלום) דלישראל אחר בנדיא מותר, אף אין ספק ספקא הנה

משנה ברורה

מה שאין בן בנה, אף שהוא עושה לדעת ישראל, כל שלא צוהו ומתחיל (י) העבד או (יא) הגר הושב לעשות מאליה, (יב) אמרין דהעבד אדעתה דנפשה עבד להרדים לבסוף ממלאכתו, ואינו אסור אלא אם כן מצוה לעשותו, וכן"ל בסעיף קטן ז: (יג) מותר, ועין סימן רנב סוף סעיף ב (יג) דלפעמים צריך למחות מדרכן: (יד) ובלבד שלא יהנה.

והינו (טז) מדרכן, ולא צריך העבד משאר אינו יהודי דעלמא המלאכה בשבת, וכן"ל בריש סימן רע"ו: (טז) ויש אומרים שכל רבו, סביבא להו, ולא הנהיגה החורה על עבד של ישראל לענין שבת אלא ביש עליו על-פל-פנים קצת מצות, והינו שבע מצות בני נח, ובמבאר בבית יוסף, עין שם. ועין באליה רבה שהביא בשם פמה פוסקים, דלמשה יש להחמיר בפסבא הראשונה. אסור לומר למומר וקראים לעשות לו מלאכה בשבת ויום טוב, דעובר משום "לפני עור" (פמ"ג): (טז) וכל עבד רבו, אי קאי גם אעבד שלא מל וטבל, עין בתוספת שבת ופרי"מ גדים: (יז) אסור לצאת רבו, ואסור דבר, ואסור דבר, ואם יש בו פתח למעליה, דהינו שסחוטם הנה של טיט והוא פליי בצנארו, מותר לצאת בו, (טז) דלמאי נחוש לה? דלשמה יסדנה בידו ויביאנה ר' אמות ברשות הרבים, בנדיא ליכא למחש, דאית גלה אימתא דרבה שיאמר שחסידיה כדי להראות שהוא ברחוקו, ולשמה יפסק וישבד החותם מאליה ברשות הרבים ואתי לאתווי אחר כך לביתו, גם כן ליכא למחש, דלמאי וביאנו, דחותם שכור של טיט לא חזי למידי, ואם כדי להראות לרבו שהוא כפוף לו, ואיתו בידו החותם של עבדות, זה אינו סימן כלל על עבדות כי אם כשפליי בצנארו או בכסותו: אבל אי אית בה חדא למעליה, שהיה תלוי החותם בכסותו או שהיה החותם של מתכות שהוא חשוב, אסור לצאת בו (עו) לרשות הרבים, וכדלקמה: (יח) אבל לא בכסותו, דלמא מפסק החותם מאליה, ומרתת מרבו שיאמר שהסירו כדי להראות לכל שהוא ברחוקו, ויקפל טליתו כדי שלא יתראה מקום החותם וישאנו על כתפו, ודמי השלית על כתפו כמשאוי: (יט) ובשל מתכות רבו, דבין שהוא חשוב וקפיד עליו רבו שלא יאבד, חישין דלמא מקסם ואתי לאתווי ד' אמות ברשות הרבים: (כ) בכל ענין, הינו אפילו כשהוא תלוי על צנארו, והשעם, דבין שהוא עשה לעצמו אינו מרפת מרבו כשיסדנו, וחישינן דלמא שקיל לה בידה ויביאנה ר' אמות ברשות הרבים: **ב' אם אמר לה האדון רבו, שאם ירצה שלא לזונו ושיחור העבד על הפתחים הרשות בידו, ואם ירצה עושה העבד לעצמו: (כב) בין שהתנה עמו מבעוד יום, לאפוקי להתנה בשבת דאסור, ואם לא אמר לה כלל, אלא העבד עושה מעצמו ורוצה לזון ממנו, הביא באליה רבא בשם ספר משאית בנדיא דמחר, בין שאין לישראל אומר לו שיעשה, ובלבד שישנך בריש סימן זה משמע דאין להקל בנה: (כג) עושה הוא רבו, ורצה לומר, (ח) אפילו בבית רבו, בין שהוא בצנעא, ובדמסס, וכל שכן (יח) אם מורים אצל אינו יהודי, (יט) אבל לא עושה לצורך ישראל אחר אפילו בצנעא, דהא מכל מקום עבד ישראל הוא:**

שער הציון

(י) בין שקבל עליו ד' מצות בני נח או לא: (יא) תוספת שבת ופשוט. ועין בחרושי רבי עקיבא איגר שהביא בשם הרשב"א שמשפך לטקל בנה בגר חושב אפילו אם הוא שכיר שלו, כל שלא צוה לישראל, דבין שאינו קניי לו אמרין דאדעתא דנפשה עבד כיון שאין בולש פתח ידו בעבד. ובתוספת שבת משמע שתופס בנה לטקל, אבל בהג"א משמע שתופס להחמיר, מדכסב: ודכסב אדעתא דרבה עבד, כמו שכתב שם בסעיף ו, ושם מרי בשכיר: (יב) הג"א, ומכל מקום במצוה גם הג"א מודה דאסור מדאורייתא, וכמוכח בדבריו ברבור המתחיל דאסור לכל ישראל שכתב שם דומיא דגר תושב, עין שם: (יג) מגן אברהם: (יד) קנא אברהם ופשוט: (טו) כל זה וכן קסצ"ח קטן יח יט כ כלל מבאר בפוסקים: (טז) ולענין חצר, עין בפ"ח שפליי וקאליה רבה חולק, ועין שם מה שכתב עוד בנה, ועין בפרי"מ גדים: (יז) כן משמע בבאר הג"א בשם הגהה מרדכי, עין שם: (יח) ויש לענין אם שם גסין צריכים שינה בצנעא, דבשלמא אם עושה בבית רבו צריך בצנעא, דאי לא הכי יסביר שהוא מלאכת רבו, מה שאין בן בנה, ואפשר דגם בנה צריך צנעא שלא יסביר שהשכירו לאינו יהודי: (יט) כנ"ל בריש הסעיף א, דאסור לכל ישראל לומר לעבד ישראל לעשות מלאכתו, ואף זהו סלקו מעליה בשבת, מכל מקום הרי צדן בכלל עבד ישראל הוא, כן נראה לי פשוט. ואם לא קבל עליו שבע מצות, תליא בפלגא אם ישראל אחר מחר להשתמש בו, וכמו שכתב המחבר

הַלְבוֹת שֶׁבֶת כִּימֶן דֵּשׁ שֶׁ

יְהִי בְּדָבָר חֲשֵׁשׁ רוּאִים: ג' * (כד) "אִינוֹ-יְהוּדִי גָמֹר (כה) שְׁהוּא שְׂכִיר, (כו) אֵין רַבּוּ מְצֻנָה עַל שְׁבִיתָתוֹ:

שֶׁה בְּמָה בְּהֶמָּה יוֹצֵאת בְּשֶׁבֶת, וְבו כ"ג סְעִיפִים:

א (א) *בְּהֶמָּה יוֹצֵאת בְּמָה שְׁמֻשְׁתְּמֶרֶת בּוּ, אָבֵל אִם אֵינָה מְשֻׁמֶּרֶת בּוּ אוֹ הִי נְטִירוּתָא יִתְרַתָּא
(ב) בִּיּוֹתֵר הִי מְשֻׁאוֹי. יִזְכֵּן קָל דְּבָר (ג) שְׁהוּא לְגוֹי וְלֹא לְשִׁמּוֹר לֹא תֵצֵא בּוּ. (ד) הִלְכָּךְ.
יִצְאָהָ יוֹצֵאת בְּמָמָא דְּפִרְזָלָא, שְׁהוּא טַבְעָת שֶׁל בְּרָזֶל, וְנוֹקֵב חֲטָמוֹ וּמְכִינִסּוֹ בּוּ, וְחִמְרָא לִיבָא (ה) בְּפִגְא

מִשְׁנָה בְּרִירָה

בְּאֵר הַלְכָה

ג (כד) אִינוֹ-יְהוּדִי גָמֹר. אָבֵל אִם קָבֵל עָלָיו הַשָּׁבַע מִצוֹת, הֲלֹא
הוּא גֵר תִּשְׁבּ וְאֶסּוֹר לְעִשּׂוֹת מְלָאכָה לְיִשְׂרָאֵל אִף לִמֵּי שְׁאִינוּ רַבּוּ,
וְכִנּוּל. וְעַתָּה בְּרַמְבָּם פֶּרֶק יד מִהִלְכוֹת אֲסוּרֵי בִּיעָא, דְּאֵין מְקַבְּלִין גֵּר
תִּשְׁבּ בְּזִמְנָן שְׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג, וְכֵן עֲבָד שְׁאִינוּ רִצְחָה לְקַבֵּל עָלָיו
מִצוֹת (כ) פִּי אִם שָׁבַע כְּמוֹ גֵּר תוֹשֵׁב, גַּם-כֵּן אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ בְּזִמְנָן
שְׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג, וְהַרְבֵּה שֶׁם חוֹלֵק עַל זֶה, עֵינֵי שָׁם: (כה) שְׁהוּא
שְׂכִיר. וְאֶפְלוּ אִם הוּא שְׂכִיר לְכֶמֶה שְׁנִיִּים, מִכָּל מְקוֹם חֲרִי אֵינוּ קִנְיִי
לוֹ קִנְיָן עוֹלָם, וְעַל-כֵּן אֶפְלוּ אִם הוּא עוֹשֶׂה מְלָאכָה רַבּוּ אֵינוּ אֲסוּר
מִדְּאוֹרְתָא, שְׁאִינוּ בְּכָל עֲבָדוֹ, וְהַמְלָאכָה הַמְּתוּרָה לְכַתְּחִלָּה עַל-
יְדֵי אִינוֹ-יְהוּדִי מִתָּר גַּם עַל-יְדֵי (כז). וְכַתֵּב בִּיתִּיּוֹסֶף שֶׁמֶהֱרִיא נִסְתַּפֵּק
בְּאוֹתָן הַעֲבָדִים וְהַשְׁפָּחוֹת עוֹבְדֵי-גִלּוּלִים שְׁאֵם רָצוּ לְהַמִּיר דָּהֵם
וְלִכְנֵס לְרֵת יִשְׁמְעֵאל יוֹצֵאִים לְחֵרּוֹת, אֲפִשָׁר שְׁאֵף-עַל-פִּי שְׁהֵם עָתָה
קְנוּיּוֹת קִנְיָן עוֹלָם, שְׁמֻמָּת זֶה הֵם חֲשׂוֹבִים רַק כְּשִׁכְרֵי עוֹבְדֵי-גִלּוּלִים
בְּעִלְמָא, וְצִירִין עֵינֵין. (כח) וְדַעַת הַחֲתוּרָנִים לְחִמְרֵי בְּזֶה מִפְּנֵי שֶׁשֵּׁשׁ
בְּזֶה חֲשֵׁשׁ אֲסוּר הוֹרָה, (כט) וְכָל-שֶׁשֶּׁן אִם הוּא בְּמִקְוִים שְׁאֵין לוֹ
רְשׁוּת לִפְי דִּינֵיהֶם לְהַפְקִיעַ עֲצָמוֹ בְּהִמְרָת דָּתוֹ, שְׁבִינָה וְדֹאֵי אֲסוּר
לְעִשּׂוֹת מְלָאכָה בְּשֶׁבֶת לְיִשְׂרָאֵל: (כו) אֵין רַבּוּ מְצֻנָה. בְּמִקְוִים
(כג) שֶׁהַמֶּלֶךְ יְרוּשָׁה הוֹדוּ גֵּזֶר שְׁאֵין שׁוּם אֶדָם חוּץ מִדָּתָם יְכַלֵּין
לְקַנּוּת עֲבָד וְאֶמְתָּה, הַעֲבָדִים וְהַשְׁפָּחוֹת יְכַלֵּין לְהַכְשִׁיר אֶשׁ בְּשֶׁבֶת,
דְּהִנּוּן כְּשִׁכְרֵי בְּעִלְמָא [רְשׁוּתֵי וְרִיבֵי]; אָבֵל יֵשׁ חִלְקִים וְסִבִּירָא
לְהוֹ דָּאף עָתָה גּוֹפֵן קִנְיִי לְיִשְׂרָאֵל. וְעַכְשִׁי שְׁפִירֵישׁ כְּרִנָּא עֲבָד
הַעֲבָדִים וְהַשְׁפָּחוֹת, לְכָלִי צִלְמָא גּוֹפֵן קִנְיִי וְאֲסוּרִים בְּמִלְאכָה, וְכֵן
לְקָלָא, (כד) דְּהִנּוּן שְׁכִיבֵל מְמַר לִשְׂא שְׁפָחָה וְעֲבָד מְמַרְתָּ:

א (א) בְּהֶמָּה יוֹצֵאת וְכוּ', דְּהִנּוּ כְּתִיב (ב) "לִמְעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ
וְחִמְרְךָ וְגו' (ג). הִי הוֹחִירָה תִּרְהָ שְׁגֵם בְּהֶמָּה יִשְׂרָאֵל תְּנוּחַ
בְּשֶׁבֶת, וְלֹא דוֹקָא בְּהֶמָּה, הוּא הִדִּין עוֹפּוֹת וְכָל בְּעִלְיֵי-חַיִּים; וְלִכֵּן
דוֹקָא בְּשֶׁבֶת בְּדָבָר שְׁהוּא לֵה לְשִׁמְרָה, (ד) הִי חֲכָשִׁיט וְאִתְּחָא,
(ה) וְהִי הִיא כְּמִלְבוּשׁ לְאֶדָם וְלֹא מִשׁוֹי הוּא, אָבֵל בְּדָבָר שְׁאִינָה
מְשֻׁמֶּרֶת בּוּ הִי מִשׁוֹי וְאֲסוּר, וְהוּא הִדִּין כְּשֶׁתִּצְעַצַּא בְּמָה שְׁהִיא
שְׁמִירָה יִתְרָה לְפִי עֲנִנָּה, דְּלֹא אִתְּחָא בְּהֶמָּה, גַּם-כֵּן בְּכָל מִשׁוֹי הוּא
וְאֲסוּר: (ב) בִּיּוֹתֵר. דוֹקָא (ד) בְּשִׁמְרָה יִתְרָה חֲרִיבָה, אָבֵל אִם רַק
מַעַט יִתְרָה מִמָּה שְׁאִירִיכִין לֹא הִי מִשָּׂא, דְּאִי אֲפִשָׁר לְצַמְצֵם:
(ג) שְׁהוּא לְגוֹי. עֵינֵי לְקַמָּה בְּסַעֲיִי-קָטָן יב: (ד) הִלְכָּךְ וְכוּ'. נִקְטָ
וְהוֹלֵךְ בְּחִלְקָה בְּהֶמָּה הַתְּנִיקוֹת שְׁאִירִיכוֹת שְׁמִירָה בִּיּוֹתֵר וְלֹא דִי לְכֶם
בְּשִׁמְרָה קָלָה, כְּגוֹן נֶאֱקָה שְׁהִיא גְּמִלָּא נֶקְבָּה לְכַנָּה, שְׁאִירִי לְשִׁמְרָה
דוֹקָא וְאִתְּמָא דְּפִרְזָלָא בְּחִטְמָה, (ה) וְלֹא דִי לֵה בְּפִגְא דְּפִרְזָלָא וְכָל-
שֶׁשֶּׁן בְּאֶפְסָר, וְאִתְּחָא לְצֵאתָ בְּהֶמָּה; וְחִמְרָא לִיבָא [הוּא חֲמֹר הַפָּא
מְקֻדָּשׁ לִזְבֵּחַ] בְּפִגְא דְּפִרְזָלָא, (ו) אָבֵל לֹא בְּמִקְמָא. דְּזֶה הוּא לֵה
נְטִירוּתָא יִתְרָתָא: (ה) בְּפִגְא דְּפִרְזָלָא. הִינוּ בְּרַמְבָּנִי הַכְּתוּב
בְּסַעֲיִי ג. וְדוֹקָא חֲמֹרָא לִזְבֵּחַ, אָבֵל חֲמֹר אֲחֵר לֹא, דְּהוּא לֵה אֶצֶל
נְטִירוּתָא יִתְרָתָא, וְכֵן שְׁכָחוּב לְקַמָּה בְּסַעֲיִי ג. (ו) וְאִתְּחָא בְּמִקְמָא,

שְׁעִיר הַצִּירִין

בְּסַעֲיִי א: (כ) אָבֵל עֲבָד שְׁרָצוֹת לְמַלֵּל וְלִשְׁבֵּל וְלִקְבֵּל עָלָיו מִצוֹת שְׁהִיאֵת חֲכִיבָה, גַּם בְּזִמְנָן הִנּוּ נִקְטָה בְּשֶׁשׁ בְּשֶׁשׁ נִקְטָה הַגּוֹלָה וְהַשְׁכָּחָה בִּיתִּיּוֹסֶף.
וְאִף הַלְבָּאוֹרָה הוּא בְּשִׁיטָּה, דְּשִׁפְטָא חֲלָכָה בְּדַעַת הַיִּשְׁאֲרוּמִּים שְׁבִיטוֹף שְׁעִיר א וְשִׁמְעָא שְׁכִיבֵין אוֹתוֹ רַק כְּשִׁכְרֵי: צִירִין לִזְמִיר דְּסִבִּירָא לְהוֹ דְּמִסְתַּבְּרָא דְּלֹא הִי
כְּשִׁכְרֵי, בִּיּוֹן דְּלִעֲצִיטָה גּוֹטוֹ גָּזִי לוֹ יֵשׁ לוֹ דִּין עֲבָד לְכָל דְּבִירֵי: (כג) ט"ו: (כד) מִגְּזֵי-אֲבָרְתָם בְּשֶׁם הַנִּסְתָּה הַגּוֹלָה: (כז) כְּנֻסָת הַגּוֹלָה: (ח) בְּמִסְתָּה וְחֻסְפוֹת:
(צ) וְשִׁי: (י) לְבוּשׁ: (ד) הַסְּכֵמָת הַפּוֹסְקִים: (ה) מִשְׁנָה דְּחִמְיָ צִאָהָ בְּחִטְמָה, וְכֵן מִכָּח לְפִי הַפִּלְאָי וְדִשְׁקֵי דְּנְטִירוּתָא יִתְרָתָא שְׁעִיר
דְּמִי, וְעַל-כֵּן הַמִּשְׁנָה הַמִּשְׁנָה נִקְטָה חֲטָטִי וְחִטְמָה, וְלֹא מִצְוֵי לְפִי הַמִּסְתָּה דְּפִלְעִי בְּזֶה: (י) ר"ף: (י) וְהִבְיָאוֹה בְּמָה פּוֹסְקִים:

דִּקְמוֹת ח דִּתִּיּוֹסֶף
סְעִירִי
וְחֻסְפוֹת כְּרֻכִּי
כְּרֻכִּי יד

א שְׁכָחָה י"א בְּמִשְׁנָה
וְשִׁי שֶׁם ב שֶׁם נִיב
וְכִיב ג שֶׁם בְּמִשְׁנָה
וְכִיבָרָא י"א

הלכות שבת סימן דש שח

ביאורים ומוספים

והמנחת חינוך (מצוה לב אות ח) הוכיח שנשים מהוייכות בה, אך בטעם הדבר נשאר בצ"ע. וראה בקצות השלחן (סי' קיח ברה"ש ס"ק א).

2) ולגבי שביתת בהמתו ביום טוב נחלקו הראשונים, ופסק הרמ"א לעיל (סי' רמו ס"ג) שאין אדם מצווה על כך, ובביאור החילוק בין שבת שבה מצווה אדם על שביתת בהמתו, לבין יום טוב, כתב בשע"צ לעיל (סי' רמו ס"ק כב) בשם התוספת שבת (סי' שד ס"ק ד), שלדעה זו לא הוקש יום טוב לשבת אלא לענין מלאכות שבת ותולדותיה, אך לא לענין שביתת בהמתו ומחמר אחר בהמתו, שאין בהם אלא לאו.

טעם נוסף כתב השו"ע הרב שם (סי"ט), שציווי התורה ביום טוב הוא רק על איסור עשיית מלאכה, ומלאכה הנעשית על ידי בהמה הרי אינה נחשבת כמלאכת האדם, ולכן לא נאסר הדבר, ורק לענין שבת חידשה התורה שגם הבהמה צריכה לשבות, וציוותה את בעליה על שביתתה, כפי הנאמר "למען ינוח שורך וחמורך". אך המשניב שם (ס"ק יט) כתב בשם כמה אחרונים שאדם מצווה על שביתת בהמתו אף ביום טוב, ומסיק שיש להחמיר בדבר.

ולדעת הסוברים שאין אדם מצווה על שביתת בהמתו ביום טוב, ביאר לקמן (סי' תצה ס"ק יד) שאיסור הוצאת משא על ידי בהמה ביום טוב אינו אלא מדרבנן, שלא יעשה עם בהמתו כדרך שהוא עושה בחול, ובשע"צ שם (ס"ק יט) כתב טעם נוסף, שהוא כדי שלא ישתמש בבעלי חיים.

אכן, לענין מלאכת הוצאה על ידי בהמה בכרמלית ביום טוב, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ז הע' לו) שיש להקל בזה, כיון שיש לסמוך על דעת הרמ"א בכרמלית שאיסורה רק מדרבנן.

3) ואפילו על מיני חיות שבים, כתב בביה"ל לעיל (סי' רמו ס"ג ר"ה שביתת) שמצווה על שביתתן.

4) ואפילו חיה כגון צבי או איל, שיותר טוב לה שלא תהיה ברשות בעליה, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ז הע' כה) שמותר להניח עליה דברים לצורך שמירתה אף על פי שתצא בהם לרשות הרבים.

5) ובטעם הדבר שכל הנצרך לשמירת הבהמה נחשב כמלבוש אף שאינו נח לה, ביאר בשו"ת שואל ומשיב (חמישאה סי' ג' ד"ה אחר) שכשם שבחול מותר לעשות בבהמה כל דבר שהוא לצורך האדם ואין לחוש לצער בעלי חיים, כך גם בשבת כל דבר שהוא לצורך שמירתה הוא צורך האדם שלא תברח בהמתו, ואין לחוש בו למנוחת הבהמה ומותר להניחו עליה שתצא בו. והערוך השלחן (סי' ב) ביאר, שאם היתה לבהמה דעת, היתה רוצה את הדברים השומרים עליה ולכן הם נחשבים כמלבוש.

6) ואפילו להניח עליה דבר קטן שאינה מרגישה בו שלגבי אדם הוצאתו נחשבת כמתעסק, כגון מחט, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ז הע' יג ובח"ג שם) שאסור משום שביתת בהמתו.

[משנ"ב ס"ק כה]

והמלאכות המפורטות להקללה על ידי אינו יהודי מתר גם על ידיו⁽¹⁾.

13) ואם בא לכבות דליקה בבית האדון, כתב לקמן (סי' שלד ס"ק טב) שכשם שבסתם גוי אין למחות בו אם בא לכבות דליקה בבית ישראל, כיון שאנו אומרים שהגוי עושה כן לצורך עצמו כדי שיקבל שכר על כך, כך אין צריך למחות בעבדו המושכר לו לזמן, שאף בו יש לומר שעושה כן לדעת עצמו כדי לקבל שכר על כך.

[ביה"ל ר"ה אינו יהודי גמור]

קשקבל עליו עוד מצוה בתחלת פירושו ובהקללם הנה גם כן שבת, כנראה נסל לקיים ומחייב לקיים⁽¹⁴⁾.

14) ומה שכתב שיכול בן נח להוסיף ולקבל עליו מצוות נוספות מלבד שבע מצוות בני נח, כתב בשו"ת אגרות משה (אריח ח"ה סי' יח על שו"ע סי' שד ס"ג) שמדברי הרמב"ם (פ"י מהל' מלכים ה"ט) לכאורה נראה שלא כדבריו, שהרי כתב לענין גוי הרוצה לשמור שבת או ללמוד תורה: "אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצוות לעצמן מדעתן, אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצוות, או יעמוד בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע".

ועל דוחכת הביה"ל מדברי המג"א, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' סד) שאפשר לבאר שכונת המג"א לענין אחר, למקרה של עבד רגיל שאדוניו השכיר אותו לאחר ועכשיו אינו עובד לאדוניו, ובא להשמיע לנו שאף שהאדון השני אינו מצווה על שביתתו שהרי אינו עבדו, מ"מ ודאי שלעבד עצמו אסור לעשות מלאכות בשבת, שהרי עבד ישראל הוא.

סימן שח

במה בהמה יוצאה בשבת

[משנ"ב ס"ק א]

והנה פתיב "למען ינוח שורך וחמורך וגו'"⁽¹⁾, הרי התורה מורה שגם בהמה ישראלי קנויה בשבת⁽²⁾, וכלאו דוקא בהמה, הוא הדין עופות וכל בעלי חיים⁽³⁾; ולכן דוקא קשתצא כדבר שהוא לה לשמירה⁽⁴⁾ וכו'. והרי הוא כמלבוש לאדם ולאוי משוי הוא⁽⁵⁾, אבל כדבר שאינה משתמרת בו הרי משוי ואסור⁽⁶⁾.

1) מבואר שמצוות שביתת בהמתו היא מצוה עשה, ולא איסור לאו. וכתב הפמ"ג (משנ"ב ס"ק א) שהלבוש (ס"א) והש"ך (יורד סי' קנא ס"ק י) וכן הכסף משנה (פ"כ מהל' שבת ח"ג) בשם הר"ן כתבו ששביתת בהמתו היא איסור לאו, אכן גם לפי הסוברים שהיא מצוה עשה אף שהיא מצוה שהזמן גרמא, מ"מ נשים מוזהרות עליה כיון שבדיני שבת הוקשה שמירה לזכירה (ברכות כ, ב). אכן רעק"א (בגליון המשניות שבת פ"ה מ"א) הסתפק בכך.

דפדוף לא, דהינו בריג"א, (6) (ו) והגמל באפסר שהוא קבישטר"ו, (ו) יתקד וחמור. (ח) וסוס יוצאים באפסר או ברסן (ט) שהוא פריני", (י) אבל לא בשניהם. (יא) הומתר לכוך חבל האפסר (יב) סביב צנארה ותצא בו, יומתר לטלטל (יג) האפסר ולתנו עליה, יוכלבד (יד) שלא לשען עליה: כ"אם קשר חבל בפי הסוס הרי זה משאוי, (טו) לפי (ג) שאינו משתמר בו: ג' (טז) סלצאת חמור בפרמבנא (פרוש, רסן של כנול) אסור: ד' (יז) כל בהמה שעסקיה רעים, אף-על-פי שאין בנות מינה צריכות לאותה שמירה והיא צריכה, מותר לצאת בה: ה' בפעלי השיר, (יח) פגון פלכים של צידים (יט) וחיות קטנות שיש להם במין אצעה סביב צנאן וטבעת קבוצה בה ומכניסין בה רצועה ומושכין אותם בה, מותר שיעצו (כ) בשיר הכרוף על צנאן, (כא) ויכולים למשכם בהם: ו' לאילים יוצאים לבובים ויהא עור שקושרים להם תחת זכרותם שלא יעלו על הנקבות; והרחלות יוצאות שחוזות, והוא שקושרין אליהן פלפי מעלה כדי שיעלו עליהן הזכרים, ויוצאות כבונות, והוא שקושרים פגד סביבן לשמור הצמר שיהיה נקי; והעצים צרותות, והוא שקושרים (כב) ראשי דביהן. (כג) ידונקא בשקושרים אותם כדי שיעטמקי ודיהן ולא יחלבו, דאז מהדק שפיר, אבל אם קשר כדי לשמור חלקן שלא יפל לארץ אסור, ולא מהדק שפיר (כד) וישיגין דלמא גפיל ואתי לצאתי: ז' (כה) יחמור יצא במרדעת (פרוש, כז) במין אפף קטן שפניחין על החמור כל היום כלו כדי שיחמם, והוא שתהא קשורה לו מערב-שבת, (כו) ושאר כל הבהמות אסורות. (כז) ולא יצא באפף אף-על-פי שקשורו לו מערב-שבת:

(ה) והגמל. עין ט"ז ומ"א: (ז) שאינו. הנשקט בפיו. ולא דמי לאפסר

דחמקא ליכא יוצא אף באפסר, דגם כזה משתמר: (ו) וְהַגְמֵל בַּאֲפֶסֶר. אַכֵּל לֹא בּוֹמָמָא דַּרְפוּלָא, שְׁהוּא לוֹ שְׁמִירָה יִתְהוּ. וּכְפָאָה דַּרְפוּלָא מְסַפֵּק חֶמְקָא-אֲבָרְהָם. (ח) וְהַשִּׁי פֶסֶק לְאֶסֶר: (ז) וּפְרִיר בְּחִמּוֹר. צִרִיר לומר (ט) יָכֵן פְּרִד וְחִמּוֹר, דְּהִינּוּ שָׁגַם הֵם יוֹצְאִים בַּאֲפֶסֶר. אַכֵּל בִּרְסֵן שְׁהוּא פְּרָמְבָּנָא אֶסְרִים לְצֵאתָ, וְכִמוּ שְׁכַתָּב בְּסַעֲרָא ג' לַעֲנֵן חִמּוֹר, וְהוּא הִדִּין פְּרִד: (יח) וְסוֹס יוֹצֵא וְכוּ'. בֵּן צִרִיר לומר, (י) דְּאֵלוּ חִמּוֹר אֶסֶר בְּרִכָּן: (ט) שְׁהוּא פְּרִירָא. הִינּוּ (יח) בְּרִירָא הַגְּמִל שְׁהוּא פְּרָמְבָּנָא, וּבְלִשְׁתַּנּוּ (יג) קוֹרִין צוּרִים, וְאֶפְסֶר הוּא מִה שְׁקוֹרִין אֲבִירִי: (י) אַכֵּל לֹא בְּשִׁנִּיהֶם. דְּדִי לֹא בְּאֶחָד, וְהַשְׁנִי מִשְׁנִי הוּא. וְאִם עֲסָקִיר רָצִים שְׁאִין מִשְׁתַּמֵּר בְּאֶחָד, מִתֵּר לְצֵאתָ בְּשִׁנִּיהֶם יִתְדוּ, וְהַפֵּל לִפִּי הַעֲנֵן [מְרִדְכִין]: (יא) וּמִתֵּר וְכוּ'. דוּקָא בְּאֵלוּ שְׁמִתְרִים לְצֵאתָ בַּאֲפֶסֶר, מִקֵּר גַּם לְכִרְךָ סָבִיב צִנְאִתָּה הַחֲבֵל הִי'צֵא מִקִּנָּה אִם הוּא אֶרֶץ, אַכֵּל פְּרָה (יג) אֶסְרָה לְצֵאתָ בַּאֲפֶסֶר וְכֵן לְכִרְךָ חֲבֵל סָבִיב צִנְאִתָּה, לִפִּי שְׁהוּא מִשְׁתַּמֵּר בְּלֵאֵי הִכִּי, וּכְדִלְקֶמֶן בְּסַעֲרָא יו, עֵץ שֵׁם: (יב) סָבִיב צִנְאִתָּה. מְרִשִּׁי וְרִין מִשְׁמַע דְּאֶת-עֲלֵי-גִב שְׁפִירָה בְּחֻק סָבִיב צִנְאִתָּה, שְׁאִין אֶדָם יִכּוֹל לְהַכִּים דְּדִיו בֵּין אֶפְסֶר לְצִנְאִר שְׁתֵּהָא נֹחַ לְמִשָּׁף בְּשִׁתְּרָה, אֶפְלוּ הִכִּי שְׂרִי מִשּׁוֹם דְּהִיא נִי; וְאֶת-עֲלֵי-גִב דְּכָל נִי אֶסֶר, וְכִנְל בְּרִישׁ הַסַּעֲרָא וּכְדִלְקֶמֶן בְּסוֹף סַעֲרָא יו, הִינּוּ דוּקָא בְּנִי דְלֵאוּ אֶרְסָה בְּחֵל, לְאַפְרִיג וְכוּ' (יד) שְׁדִּירָה כָּל אֶדָם לְעִשּׂוֹת כֵּן בְּחֵל לִנְי לְבַהֲמַי, לֹא מִשְׁאִי הוּא; אַכֵּל הַתּוֹסֶפֶת וְכֵן רַבְנֵי וְרַחֲם סָבִירָא לְהוּ דְּנִי אֶסֶר בְּכָל עֲנֵן, וְהִכָּא מִרְי בְּרַפְרִין וּמִקֵּרִי לְשְׁמִירָה, דְּהָא יִכּוֹל לְאַחֵז בְּחֲבֵל מִשְׁתַּרְעָה לְכִרְתָּ, וְכִל-שָׁכֵן אִם יֵצֵא קֶצֶת מִן הַחֲבֵל מְלִי סָבִיב צִנְאִתָּה דְּשִׁרִי, וְפֶסֶק הַיֵּה"ח בְּהַתּוֹסֶפֶת לְחִמְרָא: (יג) הַאֲפֶסֶר. וְכֵן הִרְסֵן, דְּמוֹקֵן הוּא לְבַהֲמָה וְאִינוּ מִקְצֵה: (יד) שְׁלֵא יִשְׁעֵן עֲלֶיהָ. רֹצֵה לומר, בְּשִׁנְתֵּן בְּרֹאשׁ הַבְּהֵמָה יִתְרֵר שְׁלֵא יִשְׁעֵן בְּרֹאשָׁה, דְּהִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַעֲלִי-חַיִּים: ב (טו) לִפִּי שְׁאִין מִשְׁתַּמֵּר בּוּ. וְנִשְׁמַט הוּא מִפִּיר, (טו) וְלֹא דְמִי לְאַפְסֶר שְׁקִשְׁרֵר בְּרֹאשִׁי וְאִינוּ שְׁמַט: ג (טז) לְצֵאתָ וְכוּ'. נִתְבָּאֵר בְּסַעֲרָא א דְּדוּקָא חִמְרָא לִזְבָּא

תרגום: 1 רסן של ברזל.

(ס) עין באליה רבה שמוצד להטיר. ואין ראיתו מגמרא מכחז כלל. אף הביא בשם כ"מ שדעתו לסייר, ובאמת נראה דחלוף הענין באם דרך הגמל לצאת בחול בפרמאנא לשמיניה, ואי סת' לצאת בשבת היקא דסוס: (ט) הגרא: ורועה לימר האדלעיל קאי, וכן הוא דעת הפנן אברקס: (י) פנן אברקס, וכן דעת הגרא: (יא) הגרא: (יב) חזיר אדם: (יג) גפרא: (יד) רין: (טו) טיז: (טז) גפרא: (יז) גמרא: (יח) גמרא: (יט) עין ברוסאול על דבר המחמול פאל' במשמע לדעת האורסין בסיורא לחזי דמא מושי'. ואולי היה רק לכבי יוד: (כ) פן מאכין שבת הגרא לרנא וכן מהכח והפירא שם, וחסה על ה'שלוט' צדוק שלא תהיה זה שם בפרש: (כא) גמרא: (כב) בשי'. ואולי היה רק אוריאנא; ובתוספתא בחבד דכשקושי' שבו שם בכתובת והפירא שם, וגם דמיון כמכחן להוליך הבדמה למקום חנוק: (כג) אליה רבה ורופסות שבת וקרימ' מגדים,

